

en herlig surrømme — var det heller ikke noen usmak på — nei den middagen var nok ingen forretning for Mali og Kristoffer.

Etter middagen fikk vi høve til en hyggelig prat med Mali og Kristoffer ute i det store trivelige kjøkkenet, der Mali «kvilte» etter dagens strev, men selvfølgelig fullt opptatt med håndarbeide og alskens huslige gjøremål. Arbeidsdagen er lang på en fjellgård, og når dertil kommer stellet for blaute og sultne fjellvandrere, er det vanskelig å få dagen til å strekke til. Men Mali greier alt, og vil en se hvordan husdyr skal stelles og fjøset holdes i orden, kan en bare titte inn i fjøset på «Bortistu» Storli når Mali stiller derinne.

Det ble en hyggelig kveld. Bedre vertfolk enn i «Bortistu» kan en vel ikke få. Praten gikk, snadden smakte bedre enn vanlig og et velvære som ikke kan beskrives, men som alle fjellvandrere kjenner, seg inn over oss. Kristoffer, som foruten å være en dyktig gårdbruker — hans gård er litt av et mønsterbruk — har også gjennom alle år, ja er fremdeles, en interessert jeger og fjellmann. Han har bl. a. fått Norsk Jæger og Fiskeriforenings utmerkelse for sin rovdyr- og rovfuglfangst.

Dette var mitt første besøk på Storli, men det ble mange siden, og jeg antar det har gått de fleste som meg, at fjellturen, når det lar seg gjøre, blir lagt slik at en får en kveld i «Bortistu» Storli sammen med Mali og Kristoffer.

I henmot 40 år har T.T. hatt kvarter her, og i denne lange tiden har Kristoffer Haugen vært T.T.s betrodde mann i disse trakter. Hans utmerkede vardinger er kjent og skattet av alle. Ingen kan bedre enn han ta ut det beste og letteste terreng for en varding og plassere vardene slik at de tjener sin hensikt.

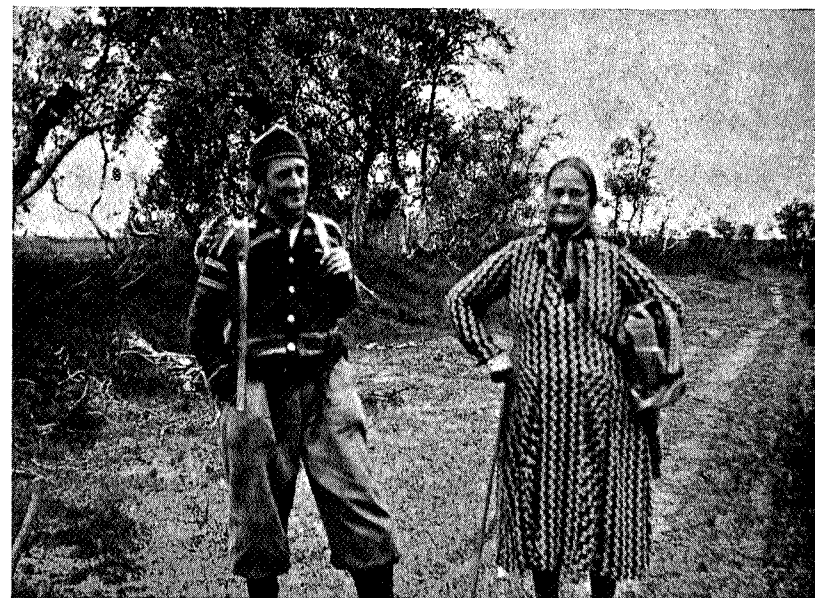
Når nå T.T.s og alle Trollheimfareres venner, Mali og Kristoffer Haugen, for kort tid siden passerte de 70 år, vil alle vi som står i stor takknemlighetsgjeld til dem, ønske tillykke, takke for de mange hyggelige stunder i deres trivelige hjem og håpe at de ennå må få mange gode år deroppe i den vakre Storlidalen mellom Trollheimens og Innerdalens tinder.

Nedalen i krigstid

Av Reidar Jørgensen.

Blar man gjennom våre egne og den Norske Turistforenings årbøker, støter man stadig på høystemte lovprisninger av *Nedalen*. Den som har besøkt Nedalen, vil underskrive hvert et ord. La oss alltid huske at det som har gitt så mange av oss chansen til gledene der, er vår forenings koselige klenodium, *Nedalen gård og Nedals-hytta*.

I 1947 er det 50 år siden vi reiste vår egen hytte i Nedalen, like ved gården. Den ble fort sprengt, og allerede i 1903 ble den nye

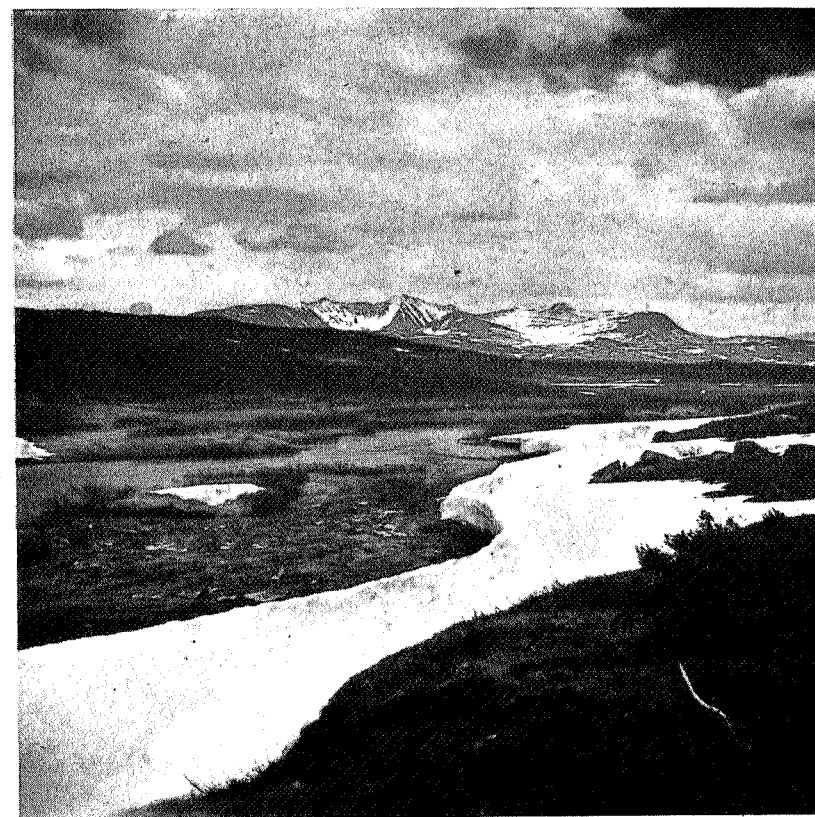

Oliver og Ingeborg gjør sitt inntog på Nedalen

hytta bygd på samme plassen hvor hytta nå står, i det koselige bjørkeholtet ved elva. I 1919 ble T.F. en av landets største eiendomsbesittere da de kjøpte Nedalen gård — eller egentlig Nøien gård, som den heter i dokumentene, en eiendom som strakte seg over et område av 40—50 km² eller 40—50 tusen mål. Som hytta står der i dag, har den stått siden 1935.

Turistforeningen kom i en meget vanskelig situasjon da forpakteren på gården, John Østby, sa takk for seg og strøk sin kos i 1939. Som man kunne tenke seg, ble det et stort problem for styret å finne en ny forpakter, og både 1939 og 1940 gikk uten at saken kom nærmere sin løsning. At husene på gården var temmelig skrале, gjorde jo betenkelighetene for de interesserte større. Først i 1941 lyktes det Tharum & Co. å finne mannen, *Oliver Rotvold* fra Tydal, og i juni måned samme år gjorde han sitt inntog i Nedalen med kjerring, åtte unger, et par kyr, litt geit og sau, samt en hest. Det måtte være med underlige følelser familien begynte å installere seg her ute i ødemarka. Både våningshus og uthus var temmelig gisne, ovnene så som så, og takene voldte ikke regndråpene nevneverdige vansker med å finne passasje til de indre regioner. Gjerdet rundt innmarka var illusorisk, og reinsflokkene oppdaget snart hvor det beste beitet var. Vinteren 1941/42 ble særlig hard med kvikksølvsoylen nedpå 30-tallet og en bitende sno attpåtil. Vannet om kvelden var is om morgenen. Familien våknet med noen stivspekte plater som skulle bety sengetepper. Snøstormen stod som en vegg, og det var litt av en prestasjon å ta seg fram fra låna til fjøset. Det ble en kraftig rekruttskole for folk som skal slå seg igjennom i ødemarka, men de greidde den med glans. Og spør du Oliver eller Ingeborg i dag om de ikke ville flytte tilbake til sivilisasjonen, tror jeg sikkert du vil få til svar: Vi har det bra som vi har!

Vanligvis er det litt av en begivenhet når det kommer folk vintertider inn på Nedalen. Ikke så i disse krigsårene. Det ble nesten daglig foreteelse at folk av begge kjønn og i nær sagt alle aldrer slang innom Nedalen. Gården ligger jo så behendig til for overfart til Sverige, bare ca. 4 timers vardet vei til nærmeste svenske bebyggelse. Og på Nedalen ble de godt mottatt, det ble natteløst og mjølk og mat, og det manglet ikke på gode råd. Alle som en var de

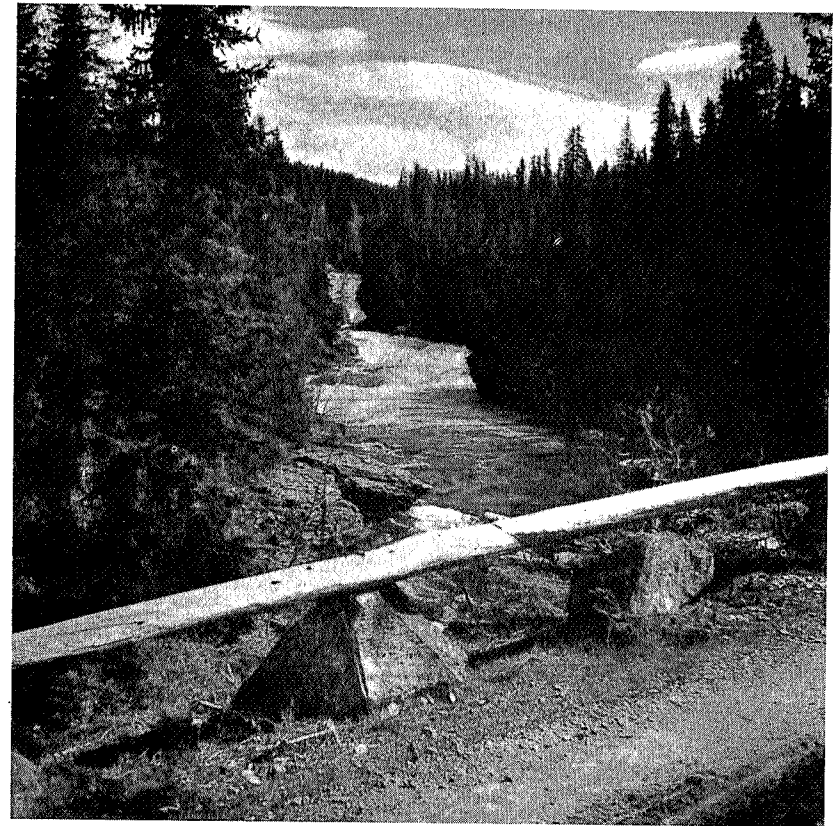
Mot Sylene

Fot. Egil Ellingsen

opptatt med å hjelpe de som så sårst trengte hjelp. Ski og annet utstyr ble stilt til rådighet så langt mulighetene rakk, og hvor mange los-turer Oliver eller hans kjekke sønner foretok opp til Sylstugan, har de vel ikke tall på. Hadde flyktingene penger, så vanket det selvsagt en skilling som takk for god hjelp, men hadde de ikke noe, så ble de hjulpet akkurat like godt for det. Oliver begynte å føre dagbok og fortegnelse over alle disse skumle besøkene i en liten bok som han gjemte på et lurt sted. Men en gang da Oliver var borte og situasjonen var en smule kritisk, fant familien ut at de måtte brenne boka, dessverre. Det er jo et under at det

har gått godt der inne, og det har ikke manglet på spennende situasjoner. Men det er ikke god sak å få halt beretningene utav Oliver. Vanskeligheten for ham var å få en noenlunde sikker peiling på alle flyktningene. De måtte jo til enhver tid være forberedt på at provokatører kunne opptre, og Oliver fikk til stadighet bruk for all sin kløkt og menneskekunnskap. Ikke visste de jo heller hvor mye flyktningene kunne plapre når de kom til Sverige. Det var som å leve på en krutt-tønne. En gang hørte de det kauket på andre siden av Nea. Begeistring var ikke særlig stor, de forstod hva slags folk som var ute, og i Hytta like ved lå nettopp den tyske patrulje fra Vektarstua. Men Oliver fikk da kontakt og fikk avtalt med mannen at han skulle holde seg skjult på andre siden av elva til neste morgen, da Oliver visste at tyskerne skulle reise. Det gikk etter planen, og mannen kom seg velberget såvel over elva som over grensa. En annen gang var det forsamlet et selskap på 10 personer som alle skulle over. Oliver så imidlertid med største skepsis på en av dem, men over kom de, og alt gikk bra. Når hele familier ankom med småbarn, måtte de til med hest og slede, og da det ikke alltid kom et beleilig snøfall til å slette ut forræderiske spor, var det ikke å undres over at nervøsiteten til sine tider var litt generende. God støtte og hjelp hadde han til enhver tid i sin prektige kone Ingeborg og alle sine barn, som ganske fort lærte seg til å tie på de rette steder. Siste vinteren kom en dag tre staute karer fra Sverige med tungt lastede ryggsekker og skikjelker. De var godt væpnet, og lasten på kjelkene var tydeligvis ikke myntet på tyskerne. Eldste sønnen, Johannes, spente Blakken for sleden og hjalp dem fram til Riasten, en jobb som ikke nettopp passet for de fryktsomme.

Nedalen fikk ligge i fred og ro helt til like før jul i 1942. Da fikk jeg et bedrøvelig brev fra den gode Oliver hvor han beretter om tyskernes første besøk på hytta, hvordan de brøt seg inn og grisert til overalt. «Jeg vet ikke voledes vi skal jøre me dette skal det meldes for Formannen, så man kann få høre va han sier, (han som er av same folke) i alle fall må det meldes for den tyske overkommando, de kann ikke gå fram på denne måten. Dem kunne ikke få utlevrt sag og øks her, for tenk da har dem tatt disse pene bjørkene ved Hytta — å da tror jeg det har kåmmet tårer i våre

Fra Nebru'n

Fot. Egil Ellingsen

øine. Jeg må enda pointere dette er sørgeligt for oss her å dere såm vil værne om Turistforeningens eiendeler». — Akk ja, det hendte jo sørgeligere ting senere i krigen. Vi fikk den gang utvirket et absolutt forbud fra Stadtkommandanten her i byen mot at medlemmer av Wehrmacht fikk betrede våre hytter, et kuriøst dokument, som selvsagt ikke fikk den ringeste praktiske betydning. Men for Oliver og oss var det jo et lyspunkt den gangen, og jeg siterer litt av brev fra ham av 28/2 1943: «Jeg må si mange takk for det gledelige budskap vi fikk fra deg. Vi er faktum glad for at det

kunde setes en stopper for den trafikken som har pågått her i vinter av disse tyske. Sist i tiden her har dem vert streng til oss siden jeg melte av til dere om deres fremgang i Hytta, har dem vert sur og grinete. En av dem spurte om det var jeg som varslet Turistforeningen om indbrudet. Ja, svarte jeg med skarp og bestemt tone, hans blikk ble da stykt! så tok han fram en seddel, så sa han — Du har radio, nei det har jeg ikke, Turistforeningens radio ble indlevert i den rette tid sa jeg, du har Radio, sa han, nei sa jeg. Versegod så undersøk, sa jeg, så ble det undersøgelse da fikk han lang nese, så bablet han og sa jeg skulde ha vært arestert, ja vel, — forstår at du har hatt lyst på det, sa jeg, har dem sat seg det i hodet så skal det vel også vere. Det er flere ganger dem har vert her å oppført seg som dem har vert sindsvak.»

Etter dette besøk gjorde hele familien seg klar til å dra til Sverige på korteste varsel. Sleden var pakket, men også denne gangen gled det over.

Et pussig intermesso forekom om sommeren 1943 da jeg var på et lite besøk. Jeg hadde først vært på Storerikvoll, hvor jeg hadde noen sammenstøt med patruljen fra Vektarstua, og samme patrulje, som visste at jeg også skulle til Nedalen, kom etter dit et par dager senere. Jeg var dradd ut på fisketur, og da tyskerne kom til Hytta fant de dørene åpne og oppdaget at det hadde vært andre ubudne gjester der, nemlig hele geiteflokken til Oliver. Nå, geit er jo som bekjent geit, de hadde vært høgt og lågt, i senger, oppå kjøkkenbenken, nede i skuffer, som naturligvis stod åpne etter tyskerne forrige besøk, kort og godt, det så slik ut at selv tyskerne reagerte. Et par mann ble sendt bort til gården, de var så sinte og brukte slik munn som ingen andre enn tyskerne kan, og i sin store genialitet hadde de funnet ut at Oliver simpelthen hadde jaget geiteflokkene inn i Hytta. Grunnlaget skulle være at Hytta skulle se så ille ut som mulig når sekretæren kom på inspeksjon, for å stille tyskerne i slettest mulig lys. Tyskerne truet og svor på at Oliver med familie værsågod skulle bort i hytta og gjøre rent, men Oliver ble nesten like sint som tyskerne og slo i bordet, — og til slutt måtte tyskerne gjøre et taktisk tilbaketog.

I april i år var det stor dag på Nedalen, Oliver fylte femti år.

Det var ikke spøk å reise fra Trondheim til Nedalen på den tiden, men innbydelsen fra Oliver manet til full innsats. Pass ble ordnet, likeså reisetillatelse, og etter en ganske begivenhetsrik togreise sammen med statspoliti og revolvere og arrestasjoner og mye rart, samt en tur over Kjøli i forrykende snøstorm ankom jeg da til Nedalen i god behold dagen før. Værgudene var ikke riktig nådige mot jubilanten, det var snøvær og tungt føre, men det forhindret ikke at en meget representativ forsamling av gode venner og venner fra Stugudal forserte seg fram over fjellet. Og så ble det en ekte Nedalsfest, hvor Ingeborg med døtre bar mat og mjød i store mengder, det var taler og sanger for Oliver, og han fikk til fulle høre for en praktkar han var (og er). Det var en passelig blanding av skjemt og alvor, og Oliver — som den altnuligmann han er — trakterte fela som den rene virtuoso. Det var som om alle sammen følte at våre fiender holdt på med slutten av aller siste runde. Ja, jeg for min del hadde virkelig følelsen av at vi allerede var frie mennesker, og for første gang siden 1940 sang jeg med «Ja, vi elsker dette landet» fritt og uhemmet. Det var en begivenhet å høre de staute og vakre stugudøler synge av hjertens lyst så taket nesten løftet seg. Det var så visst ingen tvil om hvor de stod —.

Og så er striden endt — også i Nedalen. Oliver og hans flittige hjelpere er atter i virksomhet med bare fredelige sysler. Blakken, som han måtte låne penger til i 1941 eier han helt og fullt, og jamt og sikkert trekker den slåmaskinen over de fine enger eller sliter med ploegen gjennom ujamn mark. Et solid gjerde holder reinsflokkene på avstand, og buskapen har økt for hvert år. Fjøs og stall er reparert grundig og solid, hele våningshuset er restaurert. Tilmed midtvinters i verste kulda og snoen sitter familien på Nedalen lunt og varmt, koser seg og lar falle et velsignet ord om den gode Jøtulovnen. Oliver og guttene er på ferde tidlig og sent. Det er alltid noe å henge fingrene i. Det er framdrift i folket, vi møter hver sommer med ny forventning — hva nytt i år?